

Maślankiewicz, Kazimierz

Symposium na temat historii złóż surowców mineralnych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 16/2, 497-499

1971

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w części końcowej zaś podkreślał doniosłe znaczenie zbiorników wodnych (stawów) okęgu Banskiej Szczawnicy (regulowanie warunków klimatycznych w terenie wysokogórskim, wykorzystanie ich jako bazy rekreacyjnej dla wczasowiczów).

Prof. J. Vlachovič (CSRS) omówił w swym referacie doniosłą rolę jaką odegrała katedra górnictwa Akademii Górniczej w Banskiej Szczawnicy. Już w latach siedemdziesiątych XVIII w. wykładano tu takie samodzielne dyscypliny, jak nauka o wyrobiskach górniczych, wzbogacaniu kopaliny użytecznych, markszajderia i metalurgia. Podręcznikiem, według którego wykładano nauki o wyrobiskach górniczych, była praca pierwszego profesora Katedry Ch. T. Deliusa *Wstęp do sztuki górniczej*.

Prof. M. Lewis (Wielka Brytania) poświęcił swój referat analizie porównawczej transportu kopalnianego w Słowacji i Anglii.

O wpływie górnictwa słowackiego na niemieckie w XVIII—XIX stuleciu mówił inż. H. Conrad (NRF). Górnictwo słowackie, które nabrało szerokiego rozmachu w XVIII w., rozwijało się również pomyślnie w wieku XIX. We wszystkich dziedzinach górnictwa notowano nowatorskie osiągnięcia i udoskonalenia które wywarły również wpływ na rozwój górnictwa w Saksonii, oraz w górach Harcu i okęgu Siegen.

Doktor H. Kunnert (Austria) mówił o wpływie Akademii Górniczej w Banskiej Szczawnicy na rozwój górnictwa w Austrii w okresie do połowy XIX w.

Słowackiej technice górniczej w XVIII—XIX stulecia i jej znaczeniu poświęcił swój referat prof. A. Sopko (CSRS).

Inż. L. Balla (CSRS) przedstawił rozwój górnictwa rud w Słowacji do 1918 r. ukazując jego miejsce w przemyśle Słowacji i Czechosłowacji oraz kierunki jego rozwoju w poszczególnych etapach minionego półwiecza.

Referaty i dyskusja świadczą o wielkich postępach, jakich dokonano w krajach wspólnoty socjalistycznej w zakresie historii górnictwa. Postępy te wiążą się ściśle z działalnością akademii nauk tych krajów i pracą muzeów zabytków dawnej techniki. Wszelkim zabytkom przeszłości a w tym i muzeom z zakresu historii techniki poświęca się w krajach socjalistycznych wiele uwagi. I tak np. prastary kompleks górniczy — Baska Szczawnica przekształca się w muzeum, które obejmie odrestaurowane kopalnie węgla i rudy oraz eksponaty techniki górniczej dawnych epok.

Symposium raz jeszcze wykazało owocność kontaktów i wymiany informacji między specjalistami pokrewnych gałęzi techniki różnych krajów.

Anna Ratkina

NRD

SYMPOZJUM NA TEMAT HISTORII ZŁOŻ SUROWCÓW MINERALNYCH

W dniach 14—20 września 1970 r. odbyło się we Freibergu (Saksonia) — z inicjatywy Międzynarodowego Komitetu Historii Nauk Geologicznych¹ — międzynarodowe sympozjum na temat historii złóż surowców mineralnych. Organizatorem

¹ Międzynarodowy Komitet Historii Nauk Geologicznych utworzony został — zgodnie z uchwałą powziętą jednomyślnie, na wniosek delegacji radzieckiej, w czasie XXII Sesji Międzynarodowego Kongresu Geologicznego w Delhi — na Międzynarodowym Sympozjum Historii Geologii w Erawanie w czerwcu 1970 r. (por. informację na ten temat w nrze I/1968 „Kwartalnika” s. 236—239). Utworzenie Międzynarodowego Komitetu Historii Nauk Geologicznych (International Committee on the History of Geological Sciences, w skrócie INHIGEO) i wybór jego władz zostały zatwierdzone na XIII Sesji Międzynarodowego Kongresu Geologicznego w Pradze w 1968 r. Komitet został przyjęty do Międzynarodowej Unii Geologicznej (por. *Report of the Twenty-Third Session — International Geological Congress Czechoslovakia 1968, General Proceedings*. Prague 1970, s. 212—214) oraz do Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki.

Symposium była — przy współpracy Narodowego Komitetu Historii Nauk Geologicznych NRD — Akademia Górnicza we Freibergu. Na czele Komitetu Organizacyjnego stanął prof. E. Wächtler, sekretarzem został dr M. Guntau.

W Symposium wzięło udział 120 uczestników z 21 krajów, m.in. z Australii, Indii, Kanady, Maroka, Polski, Stanów Zjednoczonych i Związku Radzieckiego. Na obrady przybył również generalny sekretarz Międzynarodowej Unii Geologicznej dr S. van der Heide. Z uczestników spoza Niemieckiej Republiki Demokratycznej najliczniejsza była grupa geologów radzieckich. Z Polski przybyło 6 osób: prof. A. Halicka, dr B. Kosmowska-Ceramowicz i doc. W. Narębski (Muzeum Ziemi PAN), prof. A. Łazkiewicz (Instytut Geologiczny Centralnego Urzędu Geologii), prof. K. Maślankiewicz (Uniwersytet Wrocławski), doc. C. Harańczyk (Przedsiębiorstwo Geologiczne w Krakowie).

Na Symposium przygotowane zostały przewodniki (w językach niemieckim, angielskim i rosyjskim) zawierające streszczenia 68 referatów oraz informatory z danymi o — organizowanych w jego ramach — wycieczkach

Po powitaniu uczestników Symposium przez rektora Akademii Górniczej we Freibergu — prof. D. Rottera wstępny referat — na temat badań historycznych w zakresie nauk geologicznych, ich rozwoju i znaczenia, stosowanych metod i związków z pokrewnymi naukami, a zwłaszcza z chemią, górnictwem i metalurgią — wygłosił przewodniczący Międzynarodowego Komitetu Historii Nauk Geologicznych prof. W. W. Tichomirow.

Pozostałe referaty poświęcone były różnorodnym problemom z zakresu historii nauk geologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z występowaniem złóż surowców mineralnych i ich genezą. Z Polski zgłoszono 5 referatów: *Praca F. Carosiego o krzemieniach jako pierwsza w Polsce praca problemowa w zakresie mineralogii* (prof. A. Gaweł), *Rozwój poglądów na pochodzenie śląsko-krakowskich złóż rud cynku i ołowiu* (doc. C. Harańczyk), *Historyczny przegląd poglądów na budowę geologiczną złoża soli kamiennej w Wieliczce* (prof. K. Maślankiewicz), *Rozwój poglądów na pochodzenie niektórych złóż rud żelaza w Polsce* (doc. W. Narębski), *Historia poszukiwań geologicznych złóż siarki w Polsce i rozwój jej eksploatacji* (dr T. Osmólski). Referaty doc. Harańczyka i doc. Narębskiego wywołały ożywioną i interesującą dyskusję.

Z innych największe zainteresowanie, ujawniające się w ożywionej dyskusji, budziły referaty o ogólniejszej (a nie regionalnej) tematyce, dotyczące rozwoju historycznego poglądów na genezę złóż surowców mineralnych aż do czasów dzisiejszych, potwierdzające poglądy, że niejednokrotnie dawne, często zapomniane prace z tej dziedziny geologii stosowanej mogą mieć znaczenie praktyczne i gospodarcze.

Dzięki zradiofonizowaniu sali posiedzeń i bezpośredniemu tłumaczeniu referatów na dwa inne języki kongresowe (odnosiło się to także do głosów w dyskusji) obrady przebiegały niezwykle sprawnie. Niektóre referaty były ilustrowane przezroczami, a nawet filmami.

Z publikacji, które otrzymali uczestnicy Symposium na szczególną uwagę zasługują dwie: przedruk najdawniejszej ze znanych prac o złożach (Ulricha Rülein von Calw *Ein nützlich Bergbüchlein* z 1534 r.) oraz specjalnie przygotowaną na Symposium bibliografię wydanych w NRD prac z zakresu historii geologii, geofizyki, mineralogii i paleontologii, obejmującą ponad 800 pozycji.

W ramach Symposium zorganizowano również kilka wycieczek. Najciekawszą z nich była wycieczka autokarami w Góry Kruszcowe. Pozwoliła ona uczestnikom na zapoznanie się z budową geologiczną tych gór, surowcami mineralnymi i skalnymi oraz z prowadzonymi na tym terenie pracami górnictwami.

Międzynarodowe Symposium we Freibergu uznać należy za imprezę w pełni

udaną, co w dużej mierze było zasługą jego organizatorów a w szczególności przewodniczącego Międzynarodowego Komitetu Historii Nauk Geologicznych prof. W. W. Tichomirowa i sekretarza naukowego Komitetu Organizacyjnego dra M. Guntaua. Liczny udział przedstawicieli wielu krajów świadczy o wzrastającym zainteresowaniu zagadnieniami z zakresu historii nauki.

W czasie Sympozjum odbyły się także dwa posiedzenia Międzynarodowego Komitetu Historii Nauk Geologicznych, które prowadził jego przewodniczący prof. W. W. Tichomirow przy współudziale sekretarza generalnego prof. K. Maślankiewicza.

Zebrani członkowie Komitetu przyjęli sprawozdanie z działalności od czasu sympozjum w Erewanie, pozytywnie oceniając rozpoczęte prace, zwłaszcza nad przygotowaniem monografii historii nauk geologicznych. Po przyjęciu 11 nowych członków korespondentów z Argentyny, Francji, Niemieckiej Republiki Federalnej, Stanów Zjednoczonych, Węgierskiej Republiki Ludowej, Wielkiej Brytanii i Związku Radzieckiego, omówiono sprawy związane z następnym posiedzeniem Komitetu i sympozjami poświęconymi historii nauk geologicznych.

Planowane na 1971 Międzynarodowe sympozjum poświęcone historii nauk geologicznych w Leningradzie nie odbędzie się wobec odbywającego się w tym roku w Moskwie XIII Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki. Przewidziane na to sympozjum referaty mogą zostać zgłoszone do 8-ej sekcji (Historia Nauk o Ziemi) powyższego kongresu.

Najbliższe międzynarodowe sympozjum poświęcone historii nauk geologicznych na temat rozwoju poglądów na geologię prekambriu — odbędzie się w 1972 r. w Montrealu, w ramach XXIV Międzynarodowego Kongresu Geologicznego. Na sympozjum to zgłoszono już 36 referatów. Kolejne sympozjum z tego zakresu odbędzie się — na zaproszenie przedstawiciela Hiszpanii — w Madrycie w 1974 r.

Omawiając dotychczasową działalność Międzynarodowego Komitetu Historii Nauk Geologicznych prof. Tichomirow wspomniał również o sympozjum na temat historii polsko-rosyjskich stosunków na polu geologii i geografii, które odbyło się w Warszawie i Krakowie w 1969 r.²

Kazimierz Maślankiewicz

Włochy

Z POBYTU WE WŁOSZECH

Od 13 września do 8 grudnia 1970 r. przebywałem we Włoszech, gdzie zbierałem materiały do monografii Łukasza Watzenrode, biskupa warmińskiego i wuja Kopernika. W szczególności chodziło o sprawdzenie w archiwach i bibliotekach rzymskich, czy nie istnieją tam materiały źródłowe do procesu Łukasza z Krzyżakami i do zatargu, jaki miał z dworem królewskim. Zatarg ten spowodował jego wystąpienie w 1511 r. wspólnie z kapitułą o skasowanie przez papieża traktatu zawartego w Piotrkowie w 1479 r., który gwarantował wpływ króla na elekcję biskupów warmińskich. Łukasz w roku następnym zmienił stanowisko i na łożu śmierci zalecił kapitule wybranie na następcę jednego z dwóch proponowanych prałatów polskich. Kapituła nie zastosowała się do jego woli i wybrała Fabiana Łuzjańskiego, który zawarł z królem Zygmuntem Starym nowy układ, utrwalający prawa króla w zakresie elekcji biskupa warmińskiego. Ponieważ sprawy te wiązały się z Rzymem, należało zbadać, czy nie zachowały się tam jakieś ważne

² Por. sprawozdanie z tego sympozjum w nrze 1/1970 „Kwartalnika” s. 208—214.